

Handledning för upphandling av projektutvärdering

Handledningen är i första hand riktad till projektägare som behöver upphandla utvärdering. Upphandling ska ske i samråd med projektets samordnare hos ESF-rådet och ligga i linje med ESF-rådets kvalitets- och innehållsmässiga krav. Kraven beskrivs nedan.

Formaliakrav

Projektägaren måste följa de regler som gäller utifrån svenska lagar och regler om de upphandlar utvärdering på egen hand.

Privata projektägare ska följa principen om affärsmässighet och kostnadseffektivitet. Myndigheten kan vara ett stöd i denna process. Samma kvalitets- och innehållsmässiga krav gäller oavsett om upphandlingen sker enligt LOU eller principen om affärsmässighet och kostnadseffektivitet.

Kvalitetskrav

Utvärderingstjänsten som upphandlas ska, som tidigare nämnts, **ligga i linje med** de kvalitets- och innehållsliga krav som Svenska ESF-rådet ställer på projektutvärderingen. De beskrivs nedan.

Beskrivning av utvärderingens funktion och innehåll

Projektutvärderingarna har tre primära syften:

- Bidra med väl underbyggd kunskap till projektägare/styrgrupp och projektledare om projektets utveckling och underlag gällande hur resultaten kan bidra till organisationens utvecklingsbehov eller andra organisationer som kan vara mottagare av projektets resultat.
- Bidra med väl underbyggd kunskap till Svenska ESF-rådet om hur projekten bidrar till att uppfylla utlysningens syfte/n.
- Bidra med kunskap till andra för projektet relevanta aktörer.

Utvärderingen ska ligga till grund för lärande både under projektgenomförandet och efter avslutat projekt. I den löpande utvärderingen har utvärderaren olika typer av roller i olika faser av genomförandet av ett projekt eller en satsning:

Fas	Utvärderingens funktion/innehåll
Formativ fas	Stödja projektledningen med att formulera målsättningar och förändringsteori, samt att säkra förutsättningar för utvärdering av effekter och resultat. Denna roll kommer

	<p>utvärderaren framförallt att ha under projektets analys- och planeringsfas.</p> <p>Stöd till projektledning inom ovan nämnda områden</p>
Summativ fas	<p>Följa upp och utvärdera projektet och dess genomförande utifrån den förändringsteori och de målsättningar som formulerats under föregående fas.</p> <p>Återföring av resultat och bidra till lärande inom projektet och hos de användare och intressenter som identifierats och involverats i utvärderingen.</p>

En beställning av utvärdering bör innehålla ett antal väl avvägda utvärderingsfrågor. Se bilaga 2 nedan för vägledning och förslag gällande formulering av uppdragsbeskrivning och utvärderingsfrågor.

För ytterligare resonemang kring hur bra utvärderingsfrågor formuleras se tidigare nämnda handledning från ESV (se [länk](#)), sid. 13-16.

Krav på utvärderarens erfarenhet och kompetens

- Utvärderaren **ska** ha genomfört och avslutat minst 2 utvärderingar med ett tillfredsställande resultat inom Socialfondens verksamhetsområden, det vill säga arbetsmarknad, arbetsliv, socialpolitik och utbildning.
- Utvärderaren **ska** behärska och kunna tillämpa någon eller några relevanta metoder för att studera både effekter och vad som förklarar effekterna. Utvärderingen bör ta sin utgångspunkt i en förändringsteori för den insats som ska utvärderas.

Krav gällande användbarhet, förankring och återföring

- Utvärderaren ska bidra till att identifiera de olika behov som finns hos aktörer och intressenter på olika nivåer i genomförandet. De ska också identifiera när behoven finns och i vilka processer.
- Utvärderaren ska arbeta utifrån att utvärderingen ska generera nytta för de aktörer och intressenter i genomförandet som identifierats som relevanta mottagare för utvärderingen.
- Utvärderaren ska säkerställa att utvärderingen mynnar ut i rekommendationer som kan användas för att driva projektet och verksamheten framåt under projekttiden och efter projektavslut.

- Utvärderaren ska säkerställa att utvärderingen systematisk återför resultat under hela utvärderingsprocessen till samtliga primära användare/mottagare för utvärderingen på olika nivåer.

Övriga förutsättningar för uppdrag

Utvärderaren ska:

- Kunna utvärdera utifrån standarden för jämställdhetsintegrering (läs mer [här: http://www.esf.se/Documents/V%C3%A5ra%20program/Socialfonden%202014-2020/150204GSministandard%20SLUTVERSION.pdf](http://www.esf.se/Documents/V%C3%A5ra%20program/Socialfonden%202014-2020/150204GSministandard%20SLUTVERSION.pdf)) och socialfondsprogrammets krav gällande lika möjligheter: jämställdhet, tillgänglighet och icke-diskriminering (läs mer i [Socialfondsprogrammet](#)). Utvärderaren ska kunna utvärdera i vilken grad jämställdhetsintegrering och arbetet med lika möjligheter bidragit till uppfyllelse av projektmålen. För att göra detta ska anbudsgivaren antingen ha egen kompetens eller kunna leva upp till kravet genom underkonsult som ska delta i samtliga relevanta faser av utvärderingen. Med relevant kompetens avses genusvetenskaplig akademisk kompetens och/eller relevant praktisk erfarenhet av utvärdering av jämställdhetsintegrering och jämställdhetssatsningar.
- Arbeta utifrån metoder som har stöd i vetenskap och/eller beprövad erfarenhet.
- Samverka med andra utvärderare, om det är relevant. Syftet med samverkan är att dela erfarenheter och kunskap både gällande utvärdering och projektens innehåll mellan utvärderare, temagrupper och representanter för projekt och projektägarorganisationer och Svenska ESF-rådets personal.
- Samverka med övriga stödstrukturer för analys och projektutveckling i Socialfonden. Mot bakgrund av att deras uppdrag delvis ligger nära utvärderarnas uppdrag ska dessa ömsesidigt kunna bistå varandra när det är relevant. Det kan handla om utbyte av information och samordning av vissa uppgifter.

Bilaga 1: Schematisk beskrivning av olika intressenter och deras nytta av utvärderingen

Utgångspunkten för utvärdering är att den ska skapa nytta för de aktörer som på olika nivåer bidrar till socialfundsprogrammets genomförande. Användningsområden för utvärderingens mottagare sammanfattas i tabellen nedan. Listan är en form för bruttolista som ska illustrerar olika mottagares typ av behov. Varje enskild utvärdering kan inte täcka samtliga dessa behov.

Användare	Användningsområde för utvärderingens resultat
Projektledare	<p>Underlag för projektstyrning, i synnerhet kopplat till syftet med projektet, dess mål och förväntade effekter. (snarare än administrativa och organisatoriska delar av projektet)</p> <p>Underlag för återrapportering till finansiär</p>
Projektägare/Styrgrupp	<p>Underlag för projektstyrning, i synnerhet kopplat till syftet med projektet, dess mål och förväntade effekter. (snarare än administrativa och organisatoriska delar av projektet)</p> <p>Underlag för beslut om implementering i reguljär verksamhet</p>
ESF-rådet	<p>Bidra till återföring av resultat till aktörer som är relevanta för att säkra att resultat av satsningar tillvaratas</p> <p>Bidra till lärande och erfarenhetsutbyte i regionala strukturer för tillväxtarbete</p> <p>Utgöra underlag till återrapportering av resultat till uppdragsgivare regionalt, nationellt och på EU-nivå</p> <p>Forma utlysningar</p>
Strukturfondspartnerskap/regionala tillväxtansvariga	<p>Säkra koppling mellan finansierade insatser och regionala strategier</p> <p>Återföring av resultat till aktörer som är relevanta för att säkra att resultat av satsningar tillvaratas</p> <p>Ge underlag för prioritering av framtida projekt</p>
Övriga relevanta intressenter	<p>Bidra till lärande och handlande</p>

Bilaga 2: Förslag på innehåll till uppdragsbeskrivning och utvärderingsfrågor

1. Projektets problem/utvecklingsområde

Beskriv vilket övergripande problem eller utvecklingsområde som projektet syftar till att påverka.

2. Projektets mål och övergripande aktiviteter/arbetssätt

Beskriv projektets mål på olika nivåer (individnivå, organisationsnivå, strukturnivå) och hur, dvs vilka arbetssätt eller metoder, som syftar till att leda till att målen uppfylls. Beskriv om projektet syftar till att utveckla eller tillämpa metoder. Beskriv hur projektet skiljer sig åt från ordinarie verksamhet på området. Beskriv projektets målgrupp, intressenter och vem (om det är relevant) som ska tillvarata/implementera projektets resultat.

3. Uppdragsbeskrivning

Efter att projektet beskrivits preciseras utvärderingsbehovet utifrån följande frågeställningar:

- Vad är mål och syftet med utvärderingen?
- Vilka centrala utvärderingsfrågor ska uppdraget ge svar på?
- Vilka är utvärderingens primära intressenter och mottagare?
- Hur ska utvärderingen användas?

Utvärderingsfrågorna kan, med fördel, vägledas av de utvärderingskriterier som EU-kommissionen använder sig av. Dessa kriterier visas i tabellen nedan, tillsammans med några exempel på tillhörande frågor. Utvärderingskriterierna kan fungera som ett inspirationsunderlag, men de utgör inga allmänna krav, då upphandlingen bör skraddarsys utifrån de förutsättningar som gäller för varje enskilt projekt.

Utvärderingskriterier	Exempel på utvärderingsfrågor
Relevans: Här analyseras relationen mellan projektets innehåll och aktuella problem.	<ul style="list-style-type: none"> - Fyller projektet ett samhällsbehov? - Ligger projektmålen i linje med: <ul style="list-style-type: none"> ▫ ... övergripande styrdokument? ▫ ... socialfondens syfte och ambitioner? ▫ ... utlysningsspecifika mål? ▫ ... projektägarens behov? - Möter projektet målgruppens utmaningar? - Utgörs målgruppen av personer med en särskilt svag ställning på arbetsmarknaden?
Komplementaritet: Detta kriterium berör relationen mellan projektet och andra åtgärder med liknande mål, till exempel övriga ESF-insatser eller Arbetsförmedlingens program.	<ul style="list-style-type: none"> - Kompletterar projektet vad som redan görs: <ul style="list-style-type: none"> ▫ ... på nationell nivå? ▫ ... på regional nivå? ▫ ... på kommunal nivå?

	<ul style="list-style-type: none"> ☐ ... inom ESI-fonderna? ☐ ... inom Socialfonden? ☐ ... inom den egna organisationen? <p>- Skapas synergieffekter genom projektet?</p> <p>- Finns det några målkonflikter mellan projektet och andra relevanta insatser?</p> <p>- Erbjuder projektet ett mervärde i förhållande till ordinarie verksamhet och politik?</p> <p>- <u>Om</u> projektet består av flera aktiviteter: verkar de olika insatserna för samma mål?</p>
Måluppfyllelse: Här utvärderas i vilken utsträckning som projektet nått sina mål.	<p>- Har projektmålen uppnåtts?</p> <p>- <u>Om</u> målen är abstrakta och svårsmätbara: är det troligt att projektet kommer nå sina mål?</p> <p>- Varierar måluppfyllelsen utifrån:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ... metod? ☐ ... målgrupp? ☐ ... geografisk kontext? <p>- Har projektet gett upphov till oväntade avtryck?</p>
Effekt: Måluppfyllelsen kan bero på de aktiviteter som projektet genomför, men även på så kallade omvärldsfaktorer, såsom konjunktur eller deltagarnas vilja till att förändra sina liv. I en effektutvärdering analyseras den faktiska effekt som kan härledas till insatsen, i förhållande till de övriga faktorer som påverkar utfallen.	<p>- Vad hade hänt i frånvaron av projektet?</p> <p>- Vilka "netto-effekter" kan tillskrivas projektet?</p> <p>- Har projektet bidragit till önskade mål?</p>
Effektivitet: Med effektivitet avses projektets genomförandeprocess samt relationen mellan använda resurser och uppnådda resultat.	<p>- Vad har fungerat:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ... särskilt bra i projektet? ☐ ... mindre bra i projektet? <p>- Genomförs "rätt aktiviteter" i förhållande till de mål som projektet vill uppnå?</p> <p>- Genomförs aktiviteterna på "rätt sätt", dvs. håller implementeringen en hög kvalitet?</p> <p>- Har projektet en relevant budget i förhållande till önskade resultat och effekter?</p> <p>- Har projektet varit kostnadseffektivt?</p>
Hållbarhet: Detta kriterium belyser projektets förmåga till att åstadkomma goda resultat, även när den externa finansieringen tar slut.	<p>- Är det sannolikt att projektet kommer leda till bestående avtryck på:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ... individnivå?

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

	<ul style="list-style-type: none">☐ ... organisationsnivå?☐ ... strukturnivå?
--	--

Utvärderingsbehovet som beskrivs för uppdraget behöver ställas i relation till den budget som finns till förfogande.

